

Piše: Igor Isailović

Kancer privrede

Načela savesnosti i poštenja¹, zabrana zloupotrebe prava², dužnost izvršenja obaveza³, pažnja dobrog privrednika, pažnja dobrog domaćina, odnosno pažnja dobrog stručnjaka, jesu temelji obligacionih odnosa. Oštećenje poverioca, namerno prouzrokovanje stečaja, prevara, zloupotreba procesnih ovlašćenja, neefikasno pravosuđe, jesu antiheroji u borbi za oporavak i rast privrede jedne zemlje, posebno privrede jedne zemlje u kojoj je sivo ekonomsko poslovanje bilo manir poslovanja.

Verujem da je preko 90 % nas bilo u situaciji da ima određeno potraživanje prema društvu koje je „preko noći“ postalo insolventno, te koje je na volšeban način ostalo bez imovine iz koje su poverioci mogli da naplate svoje potraživanje. Komentar svakog prevarenog poverioca bio je isti: „Zar je moguće da zakon nema rešenje za ove situacije, tj. da li je moguće da će se neko iz toga tako lako izvući stečajem?“.

Zakonodavac se nije mnogo potrudio da nađe adekvatno rešenje za ovaj kancer privrede. Inkriminacija lažnog stečaja iz prakse se ispostavila kao nedovoljna po pitanju generalne prevencije, jer je broj krivičnih postupaka za ovo delo na nivou statističke greške imajući u vidu broj stečajeva, broj nelikvidnih društava i broj neizvršenih pravosnažnih presuda.

Koliko je opasan ovaj fenomen, pokušaću da objasnim na jednom primeru. Naime, u prethodnoj deceniji i Srbija i druge Balkanske zemlje izrodile su monopoliste iz određenih oblasti. Ti monopolisti su rasli i povećavali svoj tržišni udeo akvizicijama od sredstava koja su halapljivo plasirale poslovne banke. U friziranju poslovnih rezultata korisnika kredita neretko su učestvovali sami bankari, kako bi plasman sredstava bio što bolji te kako bi menadžerski bonusi (a usudiću se reći i neretko sa svim elementima korupcije) bili što veći za menadžere na kraju godine. Novac je, dakle, plasiran društvima koja nisu ispunjavala adekvatne uslove za dobijanje kredita. Ta društva su rasla neviđenom progresijom za bilo koju razvijenu demokratiju, a vlasnici (inače ljudi bez

skrupula) često nisu imali kapaciteta ni skromnosti da posao učine profitabilnim. Pohlepa ih je terala u nove kredite i nova osvajanja. Taj balon obaveza često je kulminirao ponekad i po prvom isteku grejs perioda. Po pravilu, društvo prvo obustavlja isplatu dobavljačima (kojih je neretko bilo po nekoliko hiljada) jer su banke imale prioritet, pre svega, zbog svojih kolateralala. Kooperanti, dobavljači, ljudi koji su pružali usluge bili su prinuđeni da sara-

Zakonodavac se nije mnogo potrudio da nađe adekvatno rešenje za ovaj kancer privrede. Inkriminacija lažnog stečaja iz prakse se ispostavila kao nedovoljna po pitanju generalne prevencije, jer je broj krivičnih postupaka za ovo delo na nivou statističke greške imajući u vidu broj stečajeva, broj nelikvidnih društava i broj neizvršenih pravosnažnih presuda.

đuju sa monopolistima, sa nerazumnim rokovima dospeća i bez bilo kakvog kolateralala. Suočeni sa nelikvidnošću, dobavljači prekidaju saradnju i monopolista biva osuđen na stečaj bankrotom ili reorganizacijom. Potraživanja dobavljača i saradnika monopoliste često bivaju razlog za fatalni kraj poslovanja. Upravo zbog toga smatram ovo poslovanje kancerom privrede. Vrlo često monopolista se prezaduži, zatim u stečajnom postupku to društvo preko povezanog društva ponovo kupi za 10% vrednosti i tako prevari poverioce za ogroman novac ili sprovede reorganizaciju u kojoj otpiše i preko 50% svojih potraživanja. Plašim se da će ovaj fenomen, ukoliko se nešto ne promeni, postati pravilo poslovanja jer je lak novac veliki magnet za svakog privrednika.

Ono što bi, po mom mišljenju, društvo hitno moralo da normira kako bi se sprečilo dalje propadanje društva jeste sledeće:

- Svaki gubitak na kraju poslovne godine trebalo bi da bude signal nadležnim organima (pre svega poreskoj upravi) da proveri ovu anomaliju u poslovanju.
- Nelikvidnost duža od 7 dana trebalo bi da bude okidač za sud da društvu na zahtev poverioca imenuje prinudnog upravnika.
- Prvi zadatak stečajnog upravnika i sudije nakon prijema inicijalnog akta za otvaranje stečajnog postupka sa ili bez unapred pripremljenog plana reorganizacije, trebalo bi

- da bude utvrđivanje uzroka stečajnog postupka, pa ukoliko je vlasnik ili direktor odgovoran za stečaj, da ima obavezu da podnese krivičnu prijavu protiv odgovornih.
- Krivični postupak treba da bude hitan.
- Utvrđivanje odgovornosti u krivičnom postupku bilo bi prethodno pitanje za eventualno glasanje o unapred pripremljenom planu reorganizacije, ali i uslov da odgovorno lice pored stečajnog dužnika odgovara za obaveze svojom imovinom.
- Veća odgovornost vlasnika i direktora za obaveze društva.
- Brojna druga rešenja koja bi demotivisala sve one koji imaju lukrativne ciljeve u poslovanju.

Rešiti pitanje kancera uvek je hitno i neodložno, zato se regulisanje ove oblasti koja je nanela toliko štete srpskoj privredi nameće kao bitno i hitno.▣

Igor Isailović, advokat

¹Član 12. Zakona o obligacionim odnosima (ZOO), definiše načelo savesnosti i poštenja na sledeći način: „U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.“

²Član 12. (ZOO): „U zasnivanju obligacionih odnosa i ostvarivanju prava i obaveza iz tih odnosa strane su dužne da se pridržavaju načela savesnosti i poštenja.“

³Član 17. (ZOO) „Strane u obligacionom odnosu dužne su da izvrše svoju obavezu i odgovorne su za njeno ispunjenje.“